

5. R. v. Ruzic, 2001 SCC 24 URL: <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/1861/index.do>. (дата звернення 04.05.2026).

6. R. v. Hibbert, [1995] 2 S.C.R. 973. URL: <https://decisions.scc-csc.ca/scc-csc/scc-csc/en/item/1278/index.do> (дата звернення 29.04.2026)

Ганич О.А.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Зобов'язання держави щодо забезпечення безпеки заходів доступності при реалізації фізичної безбар'єрності в Україні базуються на принципах інклюзивності, універсального дизайну та безпечності для всіх маломобільних груп населення (далі – МГН), особливо в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Однак, без врахування міжнародного досвіду і правового регулювання зазначеної тематики, не можливо побудувати інклюзивне середовище в Україні.

Безбар'єрність – це загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності [1]. Відповідно, безбар'єрне середовище можна визначити, як оточення, сфери життєдіяльності і самореалізації кожної людини, включаючи і маломобільні групи населення.

Створення безпечного середовища без перешкод (бар'єрів), рівне залучення людей у суспільстві та підтримка їх прав, тобто інклюзивність, розпочалося в багатьох державах з прийняттям у 2006 році Генеральною Асамблеєю ООН Конвенції про права осіб з інвалідністю [2] – міжнародного договору про права людини, спрямований на захист прав та гідності людей з обмеженими можливостями. Мета Конвенції про права осіб з інвалідністю (далі – Конвенція) полягає в заохоченні, захисті й забезпеченні повного й рівного здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод, а також у заохоченні поважання до

притаманної їм гідності. В Україні Конвенція та Факультативний протокол до неї були ратифіковані у 2009 році, і набрали чинності 06 березня 2010 року. З цього часу імплементація Конвенції є одним із пріоритетних завдань Уряду.

Стан дотримання Конвенції моніториться Комітетом з прав осіб з інвалідністю (далі – Комітет). Комітет розглядає доповіді держави, а також «альтернативні звіти» громадських організацій, після чого надає свої рекомендації у вигляді «заклучних зауважень» для покращення ситуації в країні. Комітет розробляє рекомендації щодо впровадження норм Конвенції та забезпечення прав людей з інвалідністю, зокрема з огляду на ситуацію після лютого 2022 року. На сьогодні передбачено можливість подання індивідуальних скарг від осіб, чиї права були порушені державою (для євро регіону – це альтернатива заяв до Європейського суду з прав людини).

Не менш потужним міжнародним актом, що має вплив на створення безбар'єрного середовища для маломобільних груп населення є Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року (Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development) [4], ухвалена у 2015 році. В цьому документі ООН визначила так звані «Цілі сталого розвитку до 2030 року», і звернулася до глобальних проблем і ключових напрямків розвитку країн. Спільні зусилля 193 країни зобов'язалися спрямувати на подолання крайньої бідності, боротьбу з нерівністю і несправедливістю та на захист нашої планети.

Слід відмітити, що основними проблемами, з якими стикаються маломобільні групи населення, як в Україні, так і у всьому світі, це:

- відсутність загального доступу до інфраструктури (як фізичної, так і цифрової);

- ускладнений доступ до громадського транспорту та об'єктів фізичного оточення, (в Україні особливо гостро постає проблема доступності до об'єктів фонду захисних споруд);

- отримання інформації людьми з особливими потребами / обмеженими можливостями (веб-сайти, додатки, мобільні застосунки не адаптовані для всіх категорій громадян);

- бар'єри у доступі до освіти, роботи, відпочинку та культури; суспільне несприйняття.

Цілі сталого розвитку 2030 мають на меті подолання цих та інших проблем, надання рівних можливостей всім верствам населення, залучення всіх людей до суспільного життя.

Як результат в Україні були прийняті Указ Президента «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [5] та «Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» [1] (далі – Стратегія 2030).

Метою Стратегії 2030 є створення безперешкодного середовища для всіх суспільних груп, забезпечення рівних можливостей кожній людині реалізовувати свої права, отримувати послуги на рівні з іншими шляхом інтегрування фізичної, інформаційної, цифрової, суспільної, громадянської, економічної та освітньої безбар'єрності до всіх сфер державної політики.

Основні стратегічні цілі, визначені в Стратегії 2030:

1. Новостворені об'єкти фізичного оточення відповідають вимогам до фізичної безбар'єрності.
2. Об'єкти фізичного оточення адаптуються відповідно до сучасних стандартів доступності.
3. Транспорт та транспортна інфраструктура є фізично доступною.

Отже міжнародні акти щодо створення безбар'єрного середовища для маломобільних груп населення є вектором, який має вплив і на законодавство національне.

Сьогодні в Україні на виконання Цілей сталого розвитку 2030 та Стратегії 2030, координації політики безбар'єрності створюються консультативно-дорадчі інституції для формування та реалізації політики безбар'єрності (доступності) на державному та на місцевому рівнях:

Рада безбар'єрності при Кабінеті Міністрів України.

Ради безбар'єрності на місцевому рівні.

Амбасадори безбар'єрності лідери змін, які просувають культуру рівних можливостей, доступності та інклюзії в Україні.

Імплементация міжнародного законодавства щодо безбар'єрного середовища стала особливо необхідною в нашій країні після вторгнення російської федерації та із загостренням російсько-українського конфлікту, збільшенням постраждалих осіб серед військових та цивільного населення внаслідок військових дій країни-агресорки.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року:

Розпорядження Кабінету міністрів України від від 14 квітня 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>

2. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

3. Факультативний протокол до Конвенції про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g72#Text

4. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: A/RES/70/1 - Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development

5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

ЗАГИНЕЙ-ЗАБОЛОТЕНКО З. А.,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу проблем кримінальної юстиції та кримінології
Інституту держави і права імені
В. М. Корецького НАН України,
м. Київ

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА СТ. 438 КК УКРАЇНИ

Кримінальна відповідальність за воєнні злочини в національному законодавстві передбачена у статті 438 КК України, відповідно до якої караним визнається жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, незаконне переміщення або депортація дитини, невиправдана затримка репатріації дитини, вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних чи бойових діях, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій.